

Närpes Glassfabrik Ab och Folkmusik i Sydösterbotten

Det är en vacker för-
middag i september
2023 när vi svänger ner
på uppfarten till Närpes
Glassfabrik, ett par kilo-
meter norr om Närpes
centrum i Österbotten,
Finland.

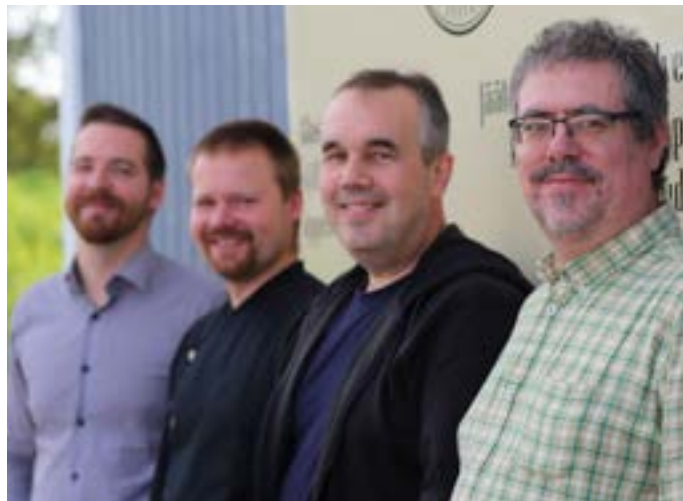
En flock tranor står på åkern bredvid och tit-
tar intresserat på oss. Förutom utrymmen för
glasstillverkning finns också självbetjäning-
sförsäljning av glass, öppen 24/7. Vi hinner
kolla in sortimentet innan Tom Forsman, mu-
siker och aktiv i projektet "Folkmusik i Sydös-
terbotten" också dyker upp. Bröderna Ma-
thias och Magnus Westerlund som startade
familjeföretaget Närpes Glassfabrik Ab 2021
tar emot oss och bjuder in oss till glassfabri-
kens kafferum. Förutom Tom, Mathias och
Magnus deltar också Mats Granfors från Yr-
keshögskolan Novia och Sara Kåll-Fröjdö från
Yrkeshögskolan Centria, båda jobbar med det
nordiska kulturavsprojektet ICH North.

Vad har då folkmusik och lokal livsmedelspro-
duktion gemensamt? Det är precis det vi ska
diskutera här vid Närpes glassfabrik – dagens
möte är nämligen ett s.k. tandem-möte mel-
lan entreprenör och någon som är aktiv inom
det lokala muskarvet. Tanken är entreprenör
och musiker kan fundera över hur lokala mu-
sikstraditioner kunde få synas och lyftas fram
via företagets verksamhet. Kulturarvet kan
söka sig in i nutiden och framtiden via nya
vägar och kanske leder ett möte till nya krea-
tiva samarbeten som båda parter vinner på.
Projektet ICH North hjälper till med kontak-
ter och att koppla ihop företag och musiker
som är intresserade av ämnet, samt facilitera

träffar. Det här är vad Mats kommer att jobba med de närmsta åren. Mats konstaterar att folkmusik tappat den funktion folkmusiken hade förr, och på så sätt tappat sitt syfte. Det behövs nya funktioner, syften och sätt att föra vidare ett levande kulturarv.

Inne i glassfabrikens kafferum slår vi oss ner. Här finns tomma glasskartonger, från glassfabrikens produktionsutrymmen in- till hörs svaga ljud från produktionen som är igång. Vi börjar med att Mathias och Magnus berättar om Närpes Glassfabriks verksamhet och Tom berättar om projektet "Folkmusik i Sydösterbotten". Närpes Glassfabrik satsar på lokalproducerade råvaror och att ständigt aktuella för en lokal och regional målgrupp. Eftersom man arbetar med att tillverka små partier i gången, har man möjlighet att experimentera med nya smaker och säsongprodukter. Den lokala

kundkretsen köper och utvärderar gärna nya smaker, ofta är glasspaketen med dagens smak slutsålda redan på kvällen. Hållbarhet är också viktigt, och Närpes glassfabrik samarbetar till exempel med en lokal chokladpralintillverkare som levererar sekunda praliner för att göra chokladpralingsglass. Tom är själv aktiv musiker, i folkmusiktrion "I fäälän" som just gett ut ett nytt album med både gamla låtar från Sydösterbotten och nyskrivna låtar. Dessutom jobbar Tom nu med att söka, dokumentera och publicera historisk information om folkmusik och spelmän i Sydösterbotten i "Folkmusik i Sydösterbotten" som finansieras av Svenska Kulturfonden. Många timmar på Svenska Litteratursällskapet i Finlands arkiv i Vasa kommer att bl.a. resultera in en bok, en webbplats, notsamling och audiovisuellt material.

Sedan låter vi tankarna löpa fritt kring bland annat lokalt kulturarv, samarbetsformer, byakultur och byasammanhållning samt det som Mathias så bra kallar "byastolt- het".

Magnus konstaterar att ifall man själv är turist, så är det ju den lokala kulturen man är intresserad av, medan man i Österbotten kan tänka att "Itt kan vi ju bjud åp tädde"

när man tänker på vad som är unikt i vårt område, som rågröd eller blodgröd. Mathias reflekterar i sin tur att det inte syns i affärerna i Närpes att man är nära kusten, det syns inte att fiske är viktigt och att fiskinläggningar är en viktig tradition: "Täschi pärlor, som itt kommer fram". Mats kommenterar att enligt en undersökning är det kulturen, till och med framom naturen, som är det som drar turister till Finland.

Mathias konstaterar att varifrån man är, är en väldigt viktig del av bränding och marknadsföring. Det är ingen slump att de heter just "Närpes Glassfabrik", eller att det finns "Närpes Grönsaker", det är en del av bilden "kvann man er". I marknadsföringen är det inte så mycket själva produkten, som storyn bakom den som är viktigt. Det lokala muskarvet är absolut något som kunde användas här.

Mats funderar kring att det i den sydösterbottniska låtskatten finns bland annat

"Grötmarschen" och "Plägarmarschen", kanske man kunde göra en nyskriven "Glassmarsch"? Mats berättar också om de gamla bondbrölloppen som pågick i tre dagar. På den sista dagen slog man ihop alla matrester som hade blivit över och kallade det "Klottmål". Skrattande funderar vi på hur Klottmåls-glass kunde smaka. Markus berättar att de faktiskt testat att slå ihop rester av ingredienser i en glass, när det var dags att städa skåpen. Det var dock glass som bara glassfabrikens egna arbetstagare åt.

Vi pratar vidare kring det lokala, och hur olika byar i Närpes har starka särdrag och hur stolta man är över sina egna byar och traditioner. Föreningslivet är också starkt, t.ex. via ungdomsföreningarna och det ordnas olika lokala evenemang.

Mathias konstaterar att det viktiga för dem när de tänker framåt är konkreta förslag, som kan förverkligas enligt en gemensam

tidtabell, och där man kan utvärdera och mäta resultatet. Det viktiga för dem är också att det finns fungerande distributionskanaler. Själva har de lätt att t.ex. anpassa förpackningar.

Så småningom börjar också ett konkret samarbete få ramar och i kafferummet blir vi väldigt ivriga när vi kommit på ett sätt att kombinera lokal artesanglass och lokalt kulturarv, som dels kan ge kulturarvet mer synlighet till de som kanske inte annars skulle komma i kontakt med det, dels främja social hållbarhet i lokalsamhället på bynivå. Närpes Glassfabrik och Tom Forsman kommer under vintern att jobba vidare med samarbetet, och Mats kan hjälpa till där det behövs.

Vill ni veta mer?
Då får ni vänta till
nästa sommar!

Är du entreprenör eller aktiv musiker/aktiv inom kulturarvet med fokus på musik inom Interreg Auroras område och intresserad av ett likadant tandem-möte? Ta kontakt med Mats Granfors på Yrkeshögskolan Novia! Mats kan hjälpa till att förmedla kontakter och arrangera möten.

Mats Granfors
mats.granfors@novia.fi,
+358 50 472 5929

Mer information om
Närpes Glassfabrik Ab:
<https://glassfabriken.fi/>

Mer information om
Folkmusik i Sydösterbotten:
<https://www.facebook.com/folkmusiksyd>

*Text och foton: Sara Käll-Fröjdö,
Layout: Kati Hyvönen
Yrkeshögskolan Centria. September 2023.*

Mer information om projektet ICH North: <https://net.centria.fi/en/project/ich-north/>

Projektet är finansierat av Interreg Aurora, med medfinansiering från Region Västernorrland, Troms og Finnmarks fylkeskommune, Nordisk Kulturfond och Lapin Liitto tillsammans med projektpartnererna: Yrkeshögskolan Centria, Kulturens Bildningsverksamhet, KulturÖsterbotten, Yrkeshögskolan Novia, The Arctic University of Norway UiT, Kansanmusiikki-instituutti och Västernorrlands museum.

